

SZARVAS ÉS VIDÉKE

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

Szerkesztőség:
Jókai Mór-utca 1257. szám, hova a lap szellemi részét
illető közlemények küldendők.
Kéziratok vissza nem adtnak.
BÉRMENTELEN LEVÉLREK EL NEM FOGADTATNAK.
Felelős szerkesztő Benczúr Sándor

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
Hilőfizetési árak:
Egész évre . . . 4 fr. - Félévre . . . 2 fr.
Negyedévre . . . 1 fr. - Egyes szám . . . 8 kr.

Kiadóhivatal:
Beliczey-utca 11. szám. (saját ház.) hová az elő-
fizetési pénzek intézendők.
Hirdetéseket jutányos áron elfogad.
BÉLYEGDÍJ MINDEN HIRDETÉSÉRE 30 KRAJČAR.
Kiadó s lap tulajdonos SÁMUEL ADOLF

Telepítés.

III. A kifizetmény.

(B. J.) Az örökségből kifizetés, mint törvényes intézkedés, öröklési jogunkban nem új intézmény. Legelső nyomával, a jobbágyok örökösödési jogának szabályozásánál találkozunk, ugyanis a hármaskönyv (Tripartitum) szerint, a jobbágyok szerzeményi vagyonából a leány csak kiházasítást kapott, míg a vagyon a fiuk között lett megosztva. Az 1836. évi IX-ik, mé, inkább az 1840. évi VIII. t. cz. ezzel szemben, igaz hogy a jobbágy leányokat a fiukkal egyenlő osztályrészben részesítette, de másrészt figyelemmel volt az urbéri telek fentartására is, és ezért az osztályt, korlátozásnak vetette alá, nevezetesen kimondotta azt, hogy egy jobbágytelek 1/4 részénél kisebb részre, csakis a földesur engedelmével osztható meg, ha pedig a kisebb osztályba, a földesúr belé nem egyezik, úgy a jobbágytelek akár önkéntes árverésen a legtöbbet ígérő osztályos társnak, akár pedig nyilvános árverésen a legtöbbet ígérő harmadik személynek eladandó volt.

Az 1848. évi korszakalkotó törvényhozás, a nemeseket illető jogokat, a nem nemesekre is kiterjesztvén, a mai nap is fennálló törvényes örökösödésnek vetette meg az alapját, melynek értelmében a törvényes örökösök, az örökségen

egyenlő arányban osztozkodnak. Az ekként, az összes polgárokra kiterjesztett törvényes örökösödést, minthogy időközben az 1852. évi novemberi pártens értelmében az ősiség ellett törölve, az 1861. évi országbirói értekezlet fejlesztette tovább, bár ez figyelemmel volt még a vagyon eredetére — ági vagy szerzeményi vagyon, az örökösödés addigi alapelvét, az egyenlő arányban részesedést, érintetlenül hagyta.

Nem fér kétség ahhoz, hogy ott, hol az örökösök, az örökösödés életében egyenlően járulnak a vagyon gyarapításához, vagy azt nem gyarapítják, az egyenlő arányban való megosztás ellen sem jogi, sem társadalmi szempontból kifogást tenni nem lehet. Másként áll azonban ez, a földmiveléssel foglalkozó nép nagy tömegénél.

Köztudomású tény, hogy míg az örökösödés, addig a vagyon össze van tartva, s a felnőtt fiuk esetleg leszármazóik, a közönsbe kerülnek, s a felnőtt fiu, ha esetleg már nagyapa is, ön álló vagyonnal nem bír, hanem keresménye a családfő vagyonát gyarapítja. Ezzel szemben a leány 17—20 éves korában férjhez menvén, egy idegen családnak válik tagjává, munkájával, egy idegen család vagyonát gyarapítja. Teljesen jogos tehát a fiu testvérek, mind örökös társak azon törekvése, hogy a leány velük nekapjon egyenlő osztályrészt, hanem bizonyos kifizetmény elfogadása mellett, a törvényes osztályrészéről, a fiuk javára, mondjon le.

Ez képezi a kifizetmény természetes alapját, bárha a törvényhozás a leányt egyenlő öröklési joggal ruházta fel, mégis a földmives nép hagyatéki ügyeinek tulnyomó részénél azt tapasztaljuk, hogy a leány nem örököl egyenlő arányban a fiuval. A kifizetmény intézménye e szerint nem lévén, habár törvényileg nem is, de valóságban ismeretlen jogintézmény, közel álló illetve öröklési jogunk alap intézményével ellenkezésben nem állana, a multkori cikkünkben felvetett kifizetménynek, nemcsak a leány, de a fiu testvérekre való kiterjesztése. Akár törvényhozási, akár szokás jogi uton — mindenesetre a törvényhozás utjánai rendezés célszerűbb és jogbiztonsági szempontból nagyobb horderejű lenne, — szabályozván, illetve meghonosítván a másod, harmad szülött fiuk kifizetményét, a paraszti birtok szertelen elaprózását meggátolhatnánk, és az ugyszólván munkanélküli munkáskezeket, az új telepeken minden tekintetben célszerűen foglalkoztatnánk.

Az előadottak könnyebb megérthetése céljából álljon itt egy gyakorlati példa: „A paraszti birtokosnak van 3 fia B, C, és D 2 leánya E és F, vagyona 14 hold földből (egy kvarta) és a megfelelő gazdasági felszerelésekből áll. A leányok férjhez menvén a fennebb említett szokás jog alapján 150—200 frtnyi kifizetményt kapnak. A, B, C, és D, A életében, ha felesmunkával, napszámba járással, vagy egyéb mó-

SZARVAS ÉS VIDÉKE TÁRSZÁJA.

Levél egy mennyasszonyhoz.*)

Tisztelt Urnóm!

Kedves szülői tudatják velem önnek házassági eljegyzését s esküvőjének lakodalmának idejét. Hogy ott legyek én is, hogy lássam én is önnek boldogságát s jó szüleinek édes öröméről tanuságot tehessek én is.

A szerelemnek nem mindig boldogság a jutalma, de mindig megérdemli a boldogságot, a ki szeret. A jegyesek szerelme csak vágy, remény és ábránd. Főszéges érzelmek. Méltók a költő dalára. Méltók arra, hogy a házasságban elérjék jutalmukat, a boldogságot.

Szent a házasság. Az állam alkotmánya az egyház hitvallása s a szívek kölcsönös vonzalma együtt szerkeszti össze. De az állam és egyház csak meghívott külső tanúk. A házasság alkotmányát két szív együtt érzése alkotja meg s az érzés tartja fenn is.

Önt tisztelt Urnóm, csak a nemes szerelem indíthatta házasságra. Művelt és magas szelleme és bájos ifjusága bizonyítja ezt. S bizonyítja függetlensége, szüleinek gyengéd szeretete és a földi javak bőséges

* Jelen levél, mely a legszebb irodalmi alkotások egyike, melyet a szerző Schlesinger Magda kisasszonyhoz, a jeles festőművészhez házasság kötése alkalmából intézett — megjelent az „Egyetértés” ez évi 27-ik számában s a melyet a jeles író engedélyével n. é. közönségünknek im itt közreadunk

birtoka. Ön boldogságot biztosít az ifjunak kire kezét szívet és egész élete üdvösséget bizza ha az ifju méltó az ön szerelmére. Mi méltónak hisszük, mivelhogy önt s önnek nemes izlését s az ön lelkének fenséges ösztöneit ismerjük. Az ön szíve csak méltó ifjura áraszt-hatá érzéseinek fényét és melegét. Csalódhatik a szív. Mentse meg önt a jó isten minden csalódástól. Mi, családunk barátai nem aggódunk, hiszen a jó és hü nő lelkében, bájaiban és ragaszkodásában mindenható erő működik, átalakítai s jóvá és nemessé tenni a férfiu.

Önt tisztelt urnóm a gondviselés édes cókja már bölcsőjében magasabbra hivatásra avatta fel. A mikor más leánynak lelkét játék és pipere ösztönei már megtöltötték és a nevelés s kezdetleges tudományok már kifarasztották: önnek lelke ugyanakkor magasabb vágyak szárnyára kelt, s a művészet nap ugaras egébe szállott fel. A festő ecset, melyet kezebe vett, az ifju lány szellemének anny- báját, annyi gazdagságát, annyi teremtő erejét tárta fel s hozta napvilágra, hogy önnek jóvendője ele nemcsak szülei és családjának barátai hanem a képzőművészet hívei és a hazai közművelődés bajnokai is magas reményekkel néztek.

A házasság élet, új világot tár a lánynek lelke elé. Új vágyak új ösztönök, új ábrándok, új törekvések töltik meg szellemét. Boldogsága táblá nem egyedül az övé. A férjjele, az apával, a gyermekkel kell azt megosztania s ha kell, azt nekik egészen átengednie is. Még akkor is, ha abból neki csak az emlékezet maradna meg. A hü nő és jó anya így érez és így cselekszik. Azért nincs fenségesebb alak se égen se földön; se a költészet, se a bölcselkedés, se a hit vilá-

gában, mint a hü nő és jó anya alakja! Ez a tiszta szeretet. Maga az isten se egyéb. A különbség csak az, hogy az isten halhatatlan.

Az új világ, mely az asszony elé tárul, gyakran más eget más földet mutat, mint a minót a lánylélek ismert a maga világában. A serdülő lány játéka s a szűz hajdon ábrándjai neha oly gyorsan s oly tökéletesen múlnak el, hogy emlékeztük is alig marad. Nem lehetetlen, hogy az ön lelkének a művészetért való rajongása is elfog csillapodni s egész életét szellemének egész gazdagságát, napjainak minden óráját a családi boldogságért áldozza fel.

Szép és nemes áldozat, mely boldoggá teszi az asszonyt s egyuttal boldogságot áraszt azokra is, kik szívéhez közel állanak.

A családi élet szentségei töltik meg a nőnek lelkét. Más érdek, más indulat, más érzés, más törekvés abban a lélekben helyet nem találhat. Csak egy szentség van még, melynek ott kell lenni minden nő lelkében, minden anya szívében, melyet nem pótolhat semmi még az a szeretet sem, mely a hitvest, a szülőket vagy a gyermeket átkarolja s mely ha hiányzik, helyén örökös üresség támad. Ez a szentség a hazaszeretet.

Ön tisztelt urnóm magyar lányunk, magyar nőnek született. Szülői fölött magyar földön árasztá el melegét és fényét Isten napja s az ön bölcsője ott ringott s serdülő kora ott telt el a szép és gazdag magyar alföld közepén. Irodalmunk, művészetünk, erkölcsünk s nyelvünknek örök szépségei tették gazdaggá az ön szellemét.

Azt kérdezhetnék: miként gyakorolja a nő a hazaszeretetet? Azt mondhatnánk: legyen hü feleség

don még keresnek, a 14 hold földből megélhetnek. A halála után azonban a 2000—2500 frtot érő vagyon a 3 fitestvér között megoszolván, az egy-egynek jutott osztályrész, a megélhetéshez többé nem elegendő, s mind a három testvér kénytelen szolgálatba lépés, vagy napszámoskodás útján keresni kenyerét, és így az örökösödési jognak megfelelő természetbeni osztály, a földmives proleta izmus gyarapítására vezetett. Pedig a felhozott példa nem elméleti, de szemünk előtt nap-nap mellett megörlénik.

Egészen más a helyzet, ha a másod, harmad szülötték kifizetménye, akár törvényileg, akár szokás jogilag meg van honosítva, mert ez esetben B. mint legidősebb testvér, megtartja az apai vagyont, C és D a 2000 frt értékű hagyatékhoz hozzá számítva, a 400 frtnyi leány kifizetményt, az apai vagyomból 800—800 frtot készpénzben kap ki, s ezzel mint telepesek, rendelkeznek oly tőke felett, mellyel az amugy is hosszú törlesztési kölcsönre alapított telepes községben, hozzá számítva azt is, hogy a gazdasági felszerelésből, és a szarvasmarha állományból, esetleg részt kaphatnak, oly vagyont szerezhetnek mely az apai vagyonnal felér. Ezenfelül munkájuk és terjeszkedési vágyuknak, nem állván útjában oly akadály, mint a minővel, az anyaköztségben küzdeniök kell. szorgalmukat és munkájukat vagyoni jólétük megteremtésére fordíthatják.

Kétségtelen, hogy a javasolt kifizetmény, ha az anya községben parcellázható vagyon áll rendelkezésre, és ezen vagyon a megfelelő árban — ami azonban igen ritka eset, — megszereshető, gyakorlatilag az anyaköztségben is keresztül vihető lenne, így ellenne hártva azon veszteség is, mely a kitelepülés által, a lakosság számának apadásában elő áll.

Nem vonható kétségbe, hogy a kifizetményi intézménynek a fennebb előadott módon való keresztül viteléhez első sorban olcsó, könnyen hozzá férhető és hosszú lejáratu kölcsön szükséges, mert ennek hiányában az első szülött anyagi romlásának kikérülése nélkül a kifizetményt nem teljesítheti. Hol szerez az első szülött ma napság ilyen kölcsönt?

IV. A kifizetmény pénzügyi keresztül vitel.

A kifizetmény pénzügyi keresztül vitel, a javasolt intézkedés legfontosabb, de egyuttal leg-

és jó anya; — nevelje gyermekét jónak és magyarnak. Nevelje erőben, egészségben, jó erkölcsben s istent imádni s embertársait megbecsülni; legyen jótekegy és gyámolítsa a szegényt és tehetelent: vegye lelkes párfogásába hazai érdekeinket s a külföldért ne adozza fel idejét, pénzét és figyelmét. Legyen derék magyar asszony.

Igaz ez mind. Ebben áll a magyar nőnek hazaszeretete. De önnél tisztelt urnóm, még másban is áll

Ön oly felekezetekhez tartozik, melynek hívei évezredek óta bujdosnak idegen országok határain, s bujdosásuk közben idegen népektől s más felekezet híveitől annyi félreértést, annyi bántalmat, annyi nélkülözést szenvedtek. Ön oly felekezetekhez tartozik, melynek hazánkban békés otthona van, melyet magyar fajunk régóta édes testvéreinek fogadott el, s mely ezredéves alkotmányunkat, jogunkat és szabadságunkat most már — hála a gondviselésnek — háborítatlan joggal élvezzi s melynek hívei a haza iránt való nagy kötelezettségek teljesítésében most már teljesen egyenlő honfitársaink.

Országunk fővárosa ma már világváros magasságára emelkedett. Szép, nagy és hatalmas. De magyarsága csonka s nemzeti jelleme bágyadt. Társadalmának csak egyes rétegeiben liktet a tiszta magyar érzet; egész társadalmát idegen fajok, idegen nyelvek, idegen erkölcsök és fölfogások porféléje borítja be, mintha nem a hazai földből nőtt volna fel, hanem erős forgószél sodorta volna ide ezt a társadalmat. Mintha valami átok nyomná a múltból vagy a távolból vagy a magasból országunk közepén e hatalmas erőgyülekezetet. Az egyházak szomszékán, a fegyveres népek őrhelyein, a főrendek családja termeiben, a pénzváltó intézetek pad-

nehezebb részét képezi. Ha felis ismeri közelünk, egyik vagy másik intézkedés czélszerű és óhajtott voltát, a keresztül vitel, az anyagi eszközök hiányán hajótörést szenved.

Igaz, hogy nagyon gyakran, maga a társadalom az oka ennek, mert minden kezdeményezést az államtól vár, minden terhet, az államra akar tolni, pedig addig, míg a nagy hatalmi politika ködfátyol képéből ki nem ábrándulunk, addig az állam minden jövedelmét, — fájdalom, de a helyzetet tovább olyanná kezd lenni, hogy az adózók törzsvagyonát is, — a katonaság czéljaira foglalja le, mert a katonaság óhaja parancs, ott a pénzügyi egyensúly veszélyeztetése, a szükmarkuságra nem int. Nehogy a telepítés országosan érzett szüksége, ismeretlen időkig elhalasztassék, a kifizetmény pénzügyi keresztül vitel, az állam támogatása mellett — mert talán milliók helyet, morzsák mégis jutnak e célra is, — a társadalom feladata.

Köztudomású tény, hogy sehol Európa művelt népei között, a tőke nem oly félénk mint nálunk, és a kölcsön nem oly drága mint hazánkban. Gomba módra szaporodnak a pénzüintézetek, — igaz, hogy luhnyomó része. alig bír számba vehető alaptőkével, — ennek dacára a pénz illetve a kölcsön olcsóbbá nem lesz, mert az állapítók és részvényesek előtt, nem a kölcsön olcsóbbá tétele, de az lebeg, hogy mint igazgatósági, felügyelő-bizottsági tagok, az alapított pénzüintézetbe beléphessenek, s maguknak mennél nagyobb jutalékot, a részvényeseknek pedig, a befizetett nevetségesen alacsony részvény tőke után, mennél nagyobb osztalékot biztosítsanak. A pénz intézetek ily irányzata mellett, oly fontos társadalmi intézmény, mint aminő a kifizetmény meghonosítása, mely meglehetősen nagy összegű, olcsó és hosszú lejáratu kölcsöntökét igényel, nem létesíthető, mert a kifizetmény csak akkor nem emészt fel, a kifizetményvel megterhelt birtokot, ha a magas kamatlábbal vesződni nem kell.

Az olcsó, könnyen hozzáférhető és hosszú hosszulejáratu kölcsön, a mai pénzüintézetek üzletkörüln, fájdalom tul esik, s addig míg a pénzüintézetek programjában ez nem fog szerepelni, a kifizetmény nemhogy a nemzet törzsvagyonának emelésére, de a vagyontalanság előidézésére szolgálna. Ez pedig sem nekünk, sem senkinek czélja nem lehet.

jai körül, a nagy üzletek és nagy vállalatok tárgyalásai közt, a gyárak és mőhelyek gépei mellett, a tömegek mulatságainak zenés csarnokaiban, a lány oktatás egyházi intézeteiben mindenütt tobzodik az idegen hang, idegen érzet s mindenütt erős, s mindenütt erős viaskodásban áll fajunk nemzeti érzetével s nyelvünk édes hangjaival.

A szabadság forró szeretete tiltja nekünk, hogy e bajt más nemzetek példájára erőszakkal orvosoljunk. De van e baj ellen egy nyájias és hatalmas orvosság, mely szeliden és mégis biztosan kiölhetné a betegséget. Lányaink és asszonyaink erős elszántsága ez az orvosság. Az az édes meleg és illatos levegő, mely őket körülveszi, nemzetivé lehet általuk s ha azzá lett, hatalmuk hódító erejük ellen nem állhat senki.

Önt tisztelt urnóm, jegyesével oly családot alkot, mely izlésével és nagy vagyonának segélyével az év nagy részét az ország fővárosában tölti s műveltségnek és nemes szellemének segélyével, tekintélyes társaságok központját képezendi. Hitsorsai által tisztelve műveltségük és férfiak által körülsergelve: legyen az ön családi hajléka is a tiszta, magyar szellem termékeny mőhelye, édes otthona, ünnepelt oltára. Vannak már ilyenek! Legyen ilyen az ön is. Utmutatból másoknak, hódító példaként a társadalom számára örök mintája gyanánt a magyar asszony hazaszeretetének.

A gondviselés áldja meg az ön szerelmét, házasságát, családját és egész jövedőjét.

Eötvös Károly.

A kitűzött czél elérhetése czéljából akár a szövötkezetek, akár a meglévő pénzüintézetek szövötkezése útján keresztül kell vinni, hogy a kifizetmény 4%-os járadékszerű kölcsönnel legyen megváltható, A 4%-ból 3% a kamat, 1% a tőke törlesztésére jutna, ezenfelül pedig a kölcsön a földhitel intézeti kölcsönök kiváltságával lenne felruházandó, végül a kölcsön az ingatlan értékének 75%-áig adassék meg.

Ha pénzügyi szempontból is vizsgáljuk a dolgot, nem állunk legyőzhetetlen akadállyal szemben, a kifizetmény pénzügyi keresztül vitelénél. Nézzünk csak az ország határain tul, az állam adóssági kötvények, — pedig ezek a tőke befektetés legkedveltebb formái, — Francia, Német, Angol országban 3 % jövedelmet hajtanak, ennek dacára egyik másik államban, a névértéknél nagyobb forgalmi értékkel bírnak. Igaz ugyan, hogy talán kissé komikusnak látszik, ami általános gazdasági hanyatlással küzködő pénzügyi viszonyainkat, a hatalmas fellendülésnek örvendő fennebb nevezett államok pénzügyeivel összehasonlítani, azonban tudatában annak, hogy a magyar állam gyarapításáról, a magyar faj terjesztéséről és sok esetben a magyar faj megmentéséről van szó, talán nekünk is lehet áldozatot hozni!

Nem szabad vissza riadnunk az áldozattól, nézzünk csak széjjel, hazánkban is látunk követendő példát, az erdélyi oláhok, — akik pedig a magyar fajnál, gazdasági tekintetben nem elébb valók, de szívósság és áldozatkészség tekintetében igen — az oláh faj terjesztése és gyarapítása céljából, az olcsó, könnyen hozzá férhető, és hosszú lejáratu kölcsönöket megtudták teremteni de van is foganatja, még pár évi késedelem, és Erdélyt a magyar faj örökre elveszítette. Szégyen lenne a magyar társadalomra, mely fényűzési cikkekre, a fiac kedvéért, haszontalanul milliókat költ el, ha a kifizetményi intézmény létesítéséhez szükséges milliókat előteremteni nem tudná.

Nem ringatjuk magunkat ábrándokba, még ábránd képeinkben sem látjuk a magyar parasztság hatalmas kifejlődését, a hitbizományok és egyéb kötött birtokok egy részének parcellázását, és a magyar faj hatalmas gyarapodását, mert tudatában vagyunk annak, hogy társadalmunk minden áldozattól irtózik, és nap-nap mellett tapasztaljuk, hogy a magyar faj politikai bölcsesége, az országra teljesen haszontalan áldozatok — kvóta emelés — hozatalában merül ki, s ha a nemzet erősítéséről van szó, akkor az egész vonalon végig, süket fülekre találunk. Elég nálunk, ha a nagy oszmék, az ország színe előtt elmondott politikai beszédekben hangoztatva lesznek. A szalmaláng nemhogy enyészne, de hova tovább általánosabb nemzeti jellem vonássá lesz.

HIREK.

— **A szarvasi önkéntes tüzoltó egyesület** mult hó 28-án délután tartotta meg évi rendes közgyűlését. Dancs Béla ur, mint az egyesület elnöke, megnyitó beszédében visszatekintet az egyesület 8 éves fennállása alatt önzetlen odaadó, s közeliismerőst kivívott működésére, majd az egyesület működő és pártoló tagjait éltelve, a gyűlést megnyitottnak nyilvánította.

A gyűlés főtárgyát képezte a parancsnoki jelentés, majd az alapszabályok módosítása, illetve egy egészen új, s az országos tüzoltó szövetség által szövötkezett, de a helyi viszonyoknak megfelelőleg módosított alapszabályok felolvasása, s elfogadása.

Ezek után az egyesület tisztsége nevében Dancs Béla elnök — miután megbízatásuk lejárt — az egyesületnek irányukba tanusított bizalmat megköszönve, a közgyűlést felhívta, hogy válasszon új tisztviselőket.

Mire a közgyűlés egyhangulag az eddigi tiszti személyzetet újból megválasztotta és podj elnök Dancs Béla, alelnök Dr. Lengyel Sándor, titkár Dr. Sziráczky János, pénztárnok Mayer Frigyes, ügyész Dr. Salacz Oszkár, orvos Dr. Szlovák Pál, főparancsnok Gróf Bolza

